

Geir Winje

Høgskolen i Sørøst-Norge

RELIGION TIL BARNETS BESTE?

Innlegg i debatten om skolegudstjenester

Først publisert i Vårt Land 28.11.2016

Boka *Grunnleggende felles verdier? Menneskerettigheter og religionspluralisme i skolen*, som kommer på Cappelen over jul, tar opp mye av det som debatten om skolegudstjenester dreier seg om. Blant annet drøfter Ådne Valen-Sendstad hvordan vi skal forstå barnekonvensjonens artikkel 3 om «barnets beste»: «Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner (...) skal barnets beste være et grunnleggende hensyn» (utdrag). Det er ikke noe entydig svar på dette spørsmålet, dels fordi prinsippet om barnets beste må balanseres mot andre prinsipper, dels fordi lærere, foreldre og andre som utøver makt over barn, har ulik forståelse av hva som er barnets beste. I dette innlegget problematiserer jeg ikke «barnets beste», men bruker dette prinsippet som et enkelt kriterium i debatten om julegudstjenester.

Spørsmålet blir da om det er til barnets beste at det feires luthersk-evangelisk gudstjeneste i regi av skolen og i skoletiden. Svaret avhenger av hvilke barn vi snakker om. Blant de som deltar, kan en gudstjeneste fungere bekræftende, men vi vet lite om hvor mange som opplever den på en uheldig måte. Blant de som *ikke* deltar, kan kvaliteten på det alternative programmet ha betydning, men vi vet lite om det også.

Kirkegang er verken et læringsmål eller en læringsaktivitet. Det nevnes ikke i Kunnskapsløftet. Læreplanen for KRLE sier tvert imot: «I undervisningen skal det ikke være forkynnelse eller religionsutøvelse» og: «Det må (...) utøves varsomhet ved valg av arbeidsmåter. Spesielt gjelder varsomheten arbeidsmåter som foresatte og elever ut fra egen religion eller eget livssyn kan oppleve som utøvelse av annen religion eller tilslutning til annet livssyn.»

Når kirkegang ikke inngår i noe fag, er det ikke knyttet til noe læringsmål, og dermed er det ikke noe vits i å planlegge alternativ undervisning. Dette i motsetning til for eksempel ekskursjoner: Når elevene oppsøker en kirke, eventuelt en moskè eller et tempel, er det for å lære om bygningen og aktivitetene der. Dette er læringsmål som gjelder for alle, så elever som melder om fritak fra ekskursjonen arbeider med det samme fagstoffet på en annen måte - altså en form for tilpasset opplæring eller differensiering. En gudstjeneste ikke er noe læringsmål, men religiøs fest eller feiring. De elevene som ikke vil delta bør da ideelt sett få tilbud om en annen fest.

Jeg vil hevde at det er til barnets beste å få kunnskap om andres og eventuelt egen religion. Det er mer nødvendig enn før å oppøve evnen til å skjelne mellom hvordan religion oppleves fra «innsiden» og hvordan andre ser den fra «utsiden». En slik kompetanse er en forutsetning for å kunne føre åpne, kritiske samtaler om religion, noe som i neste omgang kan sikre sivilisasjon. Den er imidlertid vanskelig å oppøve sammen med noen som ikke er til stede.

«Barnets beste» må være å slippe splittelse i skoletiden. En god skole som imøtekommer elevenes behov arrangerer derfor selv en markering, i stedet for å overlate den til kirken, som jo har et helt annet oppdrag enn skolen. Gjennom skoleåret kan høytider i flere aktuelle religioner markeres, men ikke feires. En feiring er en religiøs handling som passer best i hjemmet eller menigheten. En markering er derimot en pedagogisk aktivitet, der elevene lærer om religion nettopp når en høytid gjør den ekstra aktuell. Den kan være høytidelig eller feststemt, en kan invitere prester eller imamer, men skolen har selv kontrollen og sikrer at det ikke gjøres noe som fordrer fritak.